

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Provinciæ Paraquariæ Societatis Jesv

Techo, Nicolas

Leodii, MDCLXXIII.

Cap. 16. Iosephus Cataldinus novi oppidi fundamenta jacit in Guairania.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38528

sibi adesse voluerat, qui frustratione spectaculorum impatiens in forum egressus, obviis sodalibus calumniosè affirmavit, se adfuisse in templo Didaco Boroæ cum meretrici fornicanti: altero addente, Joannem Salas eodem crimine implicitum esse. Octo integris mensibus, inscio utroque Socio, incredibili detrimento, ab Neophytis credita res est, donec, accepto indicio, sycophantæ, publico in conventu retractatâ calumniâ, diffamationem legitime expungerent. Interea Socii, Catechumenis, quotquot erant in oppido, baptizatis, latebras infidelium nondum reductorum tum per se, tum per Neophytorum fidelissimos non sine multiplici fructu excussum ibant; eò in Barbarorum emolumentum propensiores, quò pluribus injuriis afficiebantur. Sic tolerantia artibus pedetentim ferocissimos homines ad rectam formam ita finere, ut postmodum Ignatianâ coloniam municipes aliis oppidis in probitatis exemplum proponi mererentur.

IN Guairaniâ Josephus Cataldinus, pro more prævertere satagens prædonum servituti Indorum inhiantium consilia, præstantissimos Neophytos expeditionis Apostolicæ Socios ex utroque oppido sub id tempus selegit, monuitque ne animos ut olim belli ac sanguinis humani siti imbutos secum adferrent; certamen enim se cogitare, in quo gloriosus esset cadere, quam cedere: martyres secum esse posse, si, resistendi animo deposito, in opere Evangelii macerarentur. In animo suo esse omnes Piropoënses ad Christum adducere. His verbis animati se dant in viam. Inter eundem sensit Cataldinus, nescio quâ diffidentia umbrâ, animum obscurari, cepitque dubitare num prosperum exitum expeditio habitura esset: inter quos animi fluctuantis timores has voces confidentia conciliatrices audit ferri per aëra: *Noli timere, fili mi: Nec dubitavit eâ voce se ab Virgine MARIA confirmari, quam paulò ante precibus fatigaverat, rogans ne incassum à se susceptus abiret labor. Tantis auspiciis, post menstruam indagacionem, præcursores in numerosam Barbarorum manum incidunt, qui more gentis arma concutientes, lunatis arcibus advenas ad prælium ferociter provocavere. Sed Neophyti, prout iussi erant, arcus & sagittas deponentes, colloquium postulare: quo impetrato nuda pectora & inermes manus ostentantes: *Mors, inquit, nobis pignus pretiosum erit, si, pro annunciatò vobis Christo aeterni Dei Filio, non repugnando maceremur. Avitos mores felicitè sub advenis Sacerdotibus dedidicimus, & ut vos eosdem dediscatis Magistrum sacre doctrinæ nobiscum adducimus.* His verbis, cœlitus, uti creditum est, delinitus Aveneira, Piropoënsium facilè princeps, popularibus suis compescitis, iussit Sacerdotem sibi sisti, qui ad eos ductus, opportuno de divinis rebus sermone ita sibi plerosque devinxit, ut Aveneira pagum suum & operam ad fundandum oppidum offerret: quò antequam se conferret, veterator magus, de Cataldini nece cogitare ausus, cœlesti portento elusus est. Is numerosâ parricidarum manu contractâ, noctu quiescentem oppressurus, sacro capiti jam imminebat, eum sensit se suosque ab incognito Sacerdote in veste Jesuiticâ reprimi; quo spectaculo perterriti Barbari, re infectâ, in fugam se dederunt. Nec in dubio fuit quis conjuratos fugaverit: nam eadem nocte Cataldinus in somnis vidit speciem Martini Xaverii Socii sui, non ita pridem demortui; parricidas minaciter torrentis, seque à morte tutantis. Mane factò, cognita præstigatoris fugâ, fides somno habita est. Evitato periculo, per intacta omnibus retro sæculis nemora ac rupes, Ethnicis (nam Neophytos ad oppida remiserat) se tradit ducendum. Post quintum itineris diem veste & carne lacer, in designato ab Aveneira loco novi oppidi fundamenta jacit, Crucem erigit, adiculam sacram & casam ex arborum ramis extemporaliter excitat; in quâ decem solidos menses in mansuefaciendâ barbarie, inexplicabili mentis & corporis patientiâ, perduravit. Radices pro omni cibatu, aqua pro potu, pro omni confabulatore inculta Barbarorum frequentia erat. Ex circumjacentibus sylvis quotidie tygrum leonumque rugitus audiebantur, viperæ passim occurfabant, Barbari solemnibus ululatus noctes terrificabant, calor in ramali casa sub Zona torrida, & inter spississimas sylvas aëre minimè ventilato, pænè intolerabilis. Inter quas res nihil ægrius Cataldino fuit, quam per tot menses nullum Sacerdotem,*

Calumniâ expungitur.

Utriusque Socii labores.

CAPUT

XVI.

Josephus Cataldinus novi oppidi fundamenta jacit in Guairania.

Neophytos comites animas.

Et ipse cœlitus animatur.

Neophytorum religio moderatio.

Aveneira dat manua.

Cataldinus cœlesti ope à morte liberatur.

Martini Xaverii apparitio.

Oppidi initium.

Cataldini patientia.

Cataldinus
Cælestibus
deliciis af-
fluit.

Septingenti
reducuntur.

CAPUT
XVII
Marcellus
Lorençana
Guairaniæ
Socios in-
spicit.

Paraquarium
Insidiæ elu-
duntur.

Piropoënsis
transmigra-
tio.

Mille Equa
dringenti ba-
ptizati.

Calumnia
expulsa.

Sociorum
Guairaniæ
Religio.

Antonii
Ruisii casti-
tatis.

Sociorum
vita asperi-
tatis.

nullum de Societate Socium videre. Quanquam scripto asseruit tantis se eò loci cælestibus immisissis exundasse deliciis, ut sui vix compos præ nimia mentis hilaritate toto corpore subfiliere cogeret, mirabundusque exclamaret: *O IESU! ô Bone IESU! qui fieri potest, ut ego unus tantâ Cælestium illecebrarum tempestate non obruar!* Interim creverat numerus Catechumenorum ad septingentos, & spes erat longè major, cum Visitator è Paraquaria in Guairaniam appulisse nunciatur.

MARCELLUM Lorençanam Assumptionis Collegii Rectorem pro se Guairaniæ Socios inspecturum Petrus Oniatius Provincialis miserat, ne dum ipse ad extremas immensæ Provinciæ partes se extenderet, corporis interiora, eum vitalia, spiritu privarentur. Eò iturus, averso primùm Paraquario per Paiaguarium, hæcenus indomitorum, fines navigationem occæpit, qui ut cognovere de ejus consilio nota & opportuna latrocinio loca occupare. Sed Deus eludit positas insidias: nam quamvis Marcellus in conspectum venerit, nunquam eum assequi potuerit: fatentibus prædonibus se insolitâ vi detentos, ne in Sacerdotem involare possent. Securius fuit iter, quo è Paraquario ad Paranam, è Parana ad Paranapanæum transmittitur: in quo itinere Indorum pagos, omni Sacrorum opè destitutos, solitis Societatis officiis procuravit: donec collectâ ubique animarum messe, feliciter tandem Lauretum appelleret. Aberat Cataldinus, cæterorum superior, in sylvis Piropoënsibus novum oppidum constans, qui audito Lorençanam venisse cum Catechumenorum recenter reductorum primoribus, quàm celerrimè advolat: post mutuâ urbanitatis ac caritatis officia, statim inter utrumque disceptatum, quo in loco Piropoënsibus illis nuperrimè reductis nova sedes poneretur. Re multum ultrò citòque agitâ, Lorençana pronunciavit, eam non procul ab veteribus oppidis ponendam esse: igitur septingenti illi Catechumeni ad proxima Laureto littora transmigrantes, ante finem anni magna ex parte Christo per Baptismum nomen dedere. Præter hos, mille & quadringenta capita hoc fermè anno Laureti, & in Divi Ignatii oppido, Christianis accessere. Et tamen malevoli homines, literis per Provinciam missis, famam sparserant, Socios Jesu in Guairania inutiles esse: quam calumniam adeò artificiosè fucaverant, ut de iis revocandis ageretur: nimirum calumniatores irritaverat mæscula integritas Sociorum, vetantium Indos vexari, & ad iniqua servicia pellicatumque adigi. Præstigiatores & Magi operam suam ad id commodabant: incassum tamen stygiæ artes, & malevolorum hominum malitia, cecidere; innocentiam Sociorum, quasi scuto, inanes ictus eludente. Marcellus Lorençana perspectis Guairaniæ rebus, in Cælum extollebat singulorum Sociorum virtutem, inter tot curas, inque tanta solitudine & operarum paucitate, Collegiorum mores strictè observantium. Unum fuit quod Visitatoris censurâ indiguit, nimia scilicet in curandis corporibus incuria: quâ in re nobile factum sub id tempus ab Ruisio patratum comperimus. Dæmon, injecto peregrino Veneris igne, corpus ejus adeò vehementer inflammavit, ut adhibitis frustra domestici incendii ordinariis sopimentis, ad inusitata auxilia confugiendum fuerit. Formicas quadruplo Europæis majores Paraquaria gignit (Joannes Rho id idem Ruisii factum memorans, squillis comparat) morsuncularum acrimoniâ pænè intolerabiles; ergo quâ innumerum earum fervebat agmen, nudatum corpus abiciens se tradit laniandum, donec totâ cute cruentus victor assurgeret: & quia formicæ forcipibus suis mollia ventris pænè distruperant visceribus imminentes, diu Ruisius turbellis, seu scrupulis, mentem vexari sensit, quasi inconsideratè nimis mortis periculo se exposuisset. Quanquam illâ se cogitatione defendit, quod uti marsupium, sic Castitatis gemma quovis auro pretiosior, adito qualicumque discrimine propugnari possit. Addo ego Franciscum Assisum in spineto, Bernardum in lacu gelido, & Ruisum in formicino tumulo aliquod periculum adire potuisse, sine detrimento conscientia, insolito ardore mentis divinitus ad heroicum facinus impulsæ ab culpâ eos defendente: dandum enim aliquid est heroicæ virtuti. Præterea ipse Ruisius, Cataldinus & Maçeta, in ordinariis actionibus humanæ necessitatis oblitæ, immodicis afflictationibus supra modum se divexantes, spem non dabant talem vivendi normam diu sine noxa corporum usurpari posse.

Nullus